

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Галузь знань	07 – Управління та адміністрування	Освітній рівень	Другий (магістерський)
Шифр і назва спеціальності	072 – Фінанси, банківська справа та страхування	Семестр	1
Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування	Тип дисципліни	обов'язкова
Факультет	Економіки та менеджменту	Кафедра	Фінанси, банківська справа та підприємництво

Обсяг:

За видами занять:

Кредитів ECTS	Годин	Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Лабораторних занять	Самостійна підготовка	Вид контролю
3	90	15	-	15	-	60	залік

ВИКЛАДАЧ

Елецьких Світлана Яківна, svetlana.eleckvh@gmail.com
Гаврікова Аліна Володимирівна, a.gavrikova.dgma@gmail.com

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Фінанси, банківська справа та підприємництво».

Досвід роботи більше 27 років.

Автор понад 138 наукових та навчально-методичних праць.

Провідний лектор з дисциплін: «Методологія та організація наукових досліджень», «Фінансовий менеджмент», «Бізнес-діагностика та управління бізнес-діяльністю», «Управління фінансовою санацією підприємства», «Контролінг в системі фінансового управління підприємством»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна спрямована на формування наукового світогляду здобувачів знань з методології і процесу, організації, методичного забезпечення та поглиблення розуміння засобів та методів логічного мислення основних етапів проведення науково-дослідної роботи та опанування методологічними та організаційними підходами до виконання наукових досліджень в сфері підприємницької діяльності, набуття вміння широко використовувати отримані знання для здійснення самостійного наукового пошуку.
Мета та цілі	Метою дисципліни є формування у студентів сукупності знань про сучасну науку на наукові дослідження, уміння, що створюють необхідне методологічне й організаційне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідної роботи, її презентації науковій спільноті, комерціалізації наукових результатів.

Формат	Лекції (очний, дистанційний формат), практичні заняття (очний, дистанційний формат), консультації (очний, дистанційний формат), підсумковий контроль –екзамен (очний, дистанційний формат)
Пререквізити	Загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (Філософія, Фінанси, Фінанси підприємств, Страхування, Фінансовий аналіз, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва та ін.)
Пореквізити	Знання з методології та організації наукових досліджень можуть бути використані під час написання магістерської роботи

Компетенції відповідно до освітньо-професійної програми

Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
 ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
 ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
 ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
 СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
 СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
 СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку ФБСС у поєднанні з дослідн. і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
 ПРН 2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
 ПРН 3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
 ПРН 4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в ФБСС.
 ПРН 6. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.
 ПРН 7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
 ПРН 8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.
 ПРН 10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
 ПРН 11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.
 ПРН 12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері ФБСС та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.
 ПРН 13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

Вимоги викладача, політика курсу

Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, згідно розкладу, не спізнюватись, а також самостійну роботу. Здобувач зобов'язаний працювати з навчальною та додатковою літературою, з інформацією на електронних носіях і в Інтернет-ресурсах. За умов пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття за наявності допуску викладача. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо с здобувач відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання. У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1	Наука як дослідницька діяльність.	Практичне заняття 1	Наука як система знань, соціальний інститут та дослідницька діяльність. Основні поняття та засади наукового дослідження : ідеали і норми наукового дослідження, пізнання наукової картини світу та філософські засади.	Самостійна робота	Глобальні наукові революції та зміна типів наукової раціональності. Постнекласичний тип наукової раціональності та нові методології наукового пізнання.
Лекція 2	Методи та методологія. Множина методологічних систем.	Практичне заняття 2	Основні поняття наукового методу. Метод, методологія, методика, техніка. Багаторівневість методології науки. Вимоги до наукових теорій. Загальнонаукові методологічні принципи та їх зміна впродовж розвитку науки. Особливість логіко-орієнтованих традицій у філософії: логічний емпіризм і фальсифікаціоналізм К. Поппера. Історична школа у філософії науки. Проблеми наукової раціональності та реалізму в сучасній філософії науки		Специфіка методів та методологій дослідження живого. Сучасні соціальні та психологічні методи дослідження. Методичне значення герменевтики, як загальногуманітарна методологія. Визначення ролі феноменологічного методу в пізнанні гуманітарного методу в пізнанні гуманітарних наук.
Лекція 3	Методи емпіричного та теоретичного дослідження, структура емпіричного та теоретичного знання. Методологічні проблеми нелінійної науки.	Практичне заняття 3	Загальнонаукові та спеціальні, емпіричні та теоретичні, кількісні та якісні методи. Сучасна глобальна наукова революція як становлення постнекласичної науки Заміна засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу: від незмінності до глобального еволюціонізму. Синергетика як загальнонаукова дослідницька програма вивчення процесів самоорганізації.		Структура емпіричного та теоретичного знання. Конструктивна роль хаосу у становленні складних систем. Принципова складність фракталів. Переоцінка ролі фундаментальних теорій у нелінійному природознавстві. Методи та методології біологічних досліджень.
Лекція 4	Методологічні засади природничих, соціальних і гуманітарних наук	Практичне заняття 4	Методологія економічної науки. Філософія та методологія науки як теорія економічної науки. Дискусії про "правильний" метод економічної науки. Сучасні методологічні проблеми економічної науки.		Філософія і проблеми математики. Методологічні засади кібернетики. Методологічні засади сучасної фізики. Методологічні проблеми пізнання живого Проблема сутності живого. Проблема еволюції живого. Методологічні принципи і засади географічної науки. Специфіка методології геологічної науки. Методологічні засади хімії.
Лекція 5	Система організації наукової діяльності	Практичне заняття 5	Наука як соціальний інститут. Організація науки в Україні та закордоном. Презентація результатів дослідження.		Система наукових ступенів і звань в Україні та інших країнах світу
Лекція 6	Структура та логіка наукових досліджень	Практичне заняття 6	Основи наукової організації дослідного процесу. Етапи наукового дослідження.		Рекомендації з оформлення презентацій.

Лекція 7	Базова модель процесу наукового дослідження	Практичне заняття 7	Пошук інформації у процесі наукової роботи. Послідовність проведення теоретичних та експериментальних досліджень.	Ефективність науково-дослідної роботи. Ефект наукових досліджень. Показники оцінки фундаментальних досліджень на основі якісних показників.
Лекція 8	Кваліфікаційні роботи: підготовка, оформлення і захист	Практичне заняття 8	Магістерська кваліфікаційна робота (дисертація) як кваліфікаційне дослідження. Підготовка до захисту і захист курсових та кваліфікаційних робіт. Наукова публікація як представлення результатів наукового дослідження.	Види наукових публікацій: монографія, стаття, автореферат, препринт, тези доповідей, наукова доповідь, збірник наукових праць.
Лекція 9	Наукова та методологічна культура як чинник підвищення ефективності наукової діяльності	Практичне заняття 9	Поняття наукової та методологічної культури. Специфіка її формування та механізми реалізації. Плюралізм підходів та засобів підвищення ефективності наукової діяльності. Поняття наукового співтовариства та наукової комунікації. Концепція академічної чесності, основні напрями та перспективи її реалізації.	Основні напрями та перспективи реалізації Концепції академічної чесності.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційні і практичні заняття укомплектовано наступним обладнанням:

Мультимедійний проектор VE303G NEC, Ноутбук SAMSUNG 540U (NP540U3C), Ноутбук Asus Eee PC1001PXD, БФП Canon i-SENSYS MF4410, Колонки incredible sound R 215, системний блок Intel Atom D525, монітор lg e1940s monitor,

Проекційний екран, ОС Windows 7, пакет офісних програм Microsoft office 2016, вільний доступ до Wi-Fi,

Система дистанційного навчання і контролю Moodle – <http://www.dgma.donetsk.ua/tsdzo-golovna.html>

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18. 3. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19. 4. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів та ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с. 5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. – 192 с. 6. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с. 7. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 40 с. 	Додаткова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 448 с. 2. Дзебань А. П., Яроцкий В. Л. Общесметодологические и эвристические аспекты современных цивилистических исследований. Методология исследования проблем цивилистики: сб. ст. посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. Харків: Право, 2017. С. 176–205. 3. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: «Слово», 2009. – 240 с. 4. Кириченко О.А. Інвестування: Підручник/ О. А. Кириченко, С.А. Єрохін. - К.: Знання, 2009. - 573 с. - (Вища освіта XXI століття). 5. Сисоева С.О. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навч. посіб. / С.О. Сисоева, Т.Є. Кристопчук. – Рівне. – 2012. 6. Чмиленко, Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» [Текст] / Ф.О. Чмиленко, Л.П. Жук. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 48 с. <p>Web-ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернацького : http://www.nbuv.gov.ua/ 2. Cambridge University Press : http://journals.cambridge.org/action/login 3. Elsevier, архівні колекції журналів: http://www.sciencedirect.com/ 4. JSTOR Art & Science I, JSTOR Art & Science II, JSTOR Art & Science IV : www.jstor.org 5. Журнали The American Mathematical Society : http://www.ams.org/journals/ 6. Патенти Questel : http://www.orbit.com
----------------	---	------------------	---

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ДИФ. ЗАЛІКУ

Наука як соціокультурний феномен. Функції науки. Принципи наукового пізнання: об'єктивності, системності, єдності аналізу й синтезу, єдності історичного й логічного, сходження від абстрактного до конкретного. Сутність та наукові революції в історії науки. Основні етапи розвитку науки (класичний, некласичний, постнекласичний) та їх характеристика. Проблема знання у філософії й науці. Сутність основних класичних та сучасних епістемологічних концепцій. Наука як соціальний інститут. Класифікація наук: мета, підходи, критерії. Місце правознавства у системі наук. Класифікація правових дисциплін. Історичні та ідейні передумови постмодернізму в науці. Філософський рівень методології, його загальна характеристика. Сутність архетипу теоретичного мислення. Філософський рівень методології, його загальна характеристика. Сутність наукової парадигми. Філософський рівень методології, його загальна характеристика. Філософська рефлексія і картина світу. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження та експеримент. Особливості, стадії та функції наукового експерименту. Емпіричні методи наукового дослідження: методи описання й порівняння емпіричних даних. дослідженнях. Синергетичний підхід як некласична методологічна орієнтація у дослідженні відкритих нелінійних систем, що самоорганізуються. Логіка наукового дослідження та його етапи. Факт і проблема як форми наукового пізнання. Проблемна ситуація. Логіка наукового дослідження та його етапи. Гіпотеза у науковому дослідженні. Види гіпотез та способи їх перевірки. Наукові публікації: поняття, функції, класифікація. Наукова стаття як вид наукової публікації: різновиди, вимоги, структура. Монографія як вид наукової публікації: різновиди, вимоги, структура. Наукові доповіді й тези наукових доповідей і повідомлень: основні вимоги. Показники цитованості науковця: різновиди й особливості. Наукометричні бази даних: сутність, різновиди, особливості. Основні методологічні вимоги до наукового тексту. Документальні джерела інформації. Поняття, властивості та функції документу. Класифікація документів. Критерії класифікації: знакова природа, конструктивна форма, періодичність. Довідкові та навчальні документи: сутність, призначення, різновиди. 64. Інформаційне забезпечення підготовки і написання дисертації: сутність та основні етапи. Первинна фіксація інформації. Основні напрямки використання Інтернет-ресурсів при пошуку наукової інформації. Пошукові системи мережі Інтернет. Загальна характеристика дисертації на здобуття наукового ступеня: структура та формальні вимоги. Поняття, ознаки та різновиди плагіату. Відповідальність за плагіат. Вимоги нормативних документів до порядку позбавлення наукових ступенів. Подання апеляцій.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів для оцінювання успішності студента	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Нарахування балів
	90-100	A	відмінно	
	82-89	B	добре	
	75-81	C		
	64-74	D	задовільно	
	60-63	E		
	35-59	FX		
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- написання модульних контрольних робіт та підсумкової модульної роботи: 50 % семестрової оцінки;
- практичні заняття: 25% семестрової оцінки;
- самостійна робота: 25% семестрової оцінки

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Здобувач повинен дотримуватися «Стандарту академічної доброчесності Донбаської державної машинобудівної академії»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність, дотримуватися корпоративної культури, академічній доброчесності та етики академічних відносин, запобігати академічному плагіату. Дотримуватися вимог Інструкції про забезпечення належних протиепідемічних заходів. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту звертатись до завідувача кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва.

Силабус за змістом відповідає робочій програмі навчальної дисципліни